ਕੇਸ ਵੇਰਵੇ

ਸੁਨੀਲ
ਬਨਾਮ
ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰਾਜ
(2011 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 688)
ਸਤੰਬਰ 21, 2023
[ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸਰਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਮੁੱਖ ਨੋਟਸ

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੱਦੇ: (i) ਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ;

(ii) ਕੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛਣ ਕਾਰਨ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ – ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 400 'ਤੇ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਲਿਆਈ ਅਤੇ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ – ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਨਾਲ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਛੱਤੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ – ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ (ਗੈਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ – ਉਚਿਤਤਾ:

ਫੈਸਲਾ: ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਛੱਤ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਕਤ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ – ਇਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ/ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਜੋ ਸਬੂਤ ਲਗਾਤਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹੈ

ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕ – ਪਰ ਇਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸਨ – ਆਮ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਮਰੇ ਹੋਏ ਉੱਤੇ ਚਲਾਏ ਗਏ ਗੋਲੀਆਂ ਲਈ ਪਰੋਕਸੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸੌਗੰਧ ਲਈ ਸੀ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨਾਰੀਓ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਤਾ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਲਈ, ਦੋ ਮਰੇ ਹੋਏ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਅਕੇਲਾ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ – ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਮਰੇ ਹੋਏ ਉੱਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਸੀ – ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ – ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ:

ਫੈਸਲਾ: ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਟਾਰਗੇਟਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ

ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਬਿਨਾਹ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੇਤਰਤੀਬ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਕਹੋ 20-25 ਮਿੰਟ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੌਜੂਦ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਖਤਰਨਾਕ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ, ਸੰਭਵਤਃ, ਮੌਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 (ਚੌਥੀ) ਨਾਲ ਇਲਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਡੀ) ਨਾਲ) – ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਕਈ ਬਾਈ-ਸਟੈਂਡਰਾਂ 'ਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਜੇ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 307 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਯੋਗ ਹਨ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾ 34 – ਆਮ ਇਰਾਦਾ – ਜ਼ਰੂਰਤ:

ਫੈਸਲਾ: ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਨਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਰਾਦਾ – ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਹੋਵੇ – ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਸੁਨੀਲ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

ਪੂਰਵ-ਧਾਰਨਾ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪੂਰਵ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 - ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਅਸਰ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿ.ਪ੍ਰ.ਸੀ, 1973:

ਫੈਸਲਾ: ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਜੋ ਉਭਰ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਇਹਨਾਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਆਈ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਨਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਜਿੱਥੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਅਵਗਤ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊ-2 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ - ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਰਹ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਾ ਤਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਖਾਤੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 45]

ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪਾਂਡੁਰੰਗ, ਟੁਕੀਆ ਅਤੇ ਭੀਲੀਆ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਐਸ.ਸੀ 216:[1955] SCR 1083; ਬਾਲੂ ਉਰਫ ਬਾਲਾ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਯੂਟੀ ਆਫ ਪਾਂਡੀਚੇਰੀ) (2016) 15 SCC 471:[2015] 11 SCR 708; ਮੇਵਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2017) 11 SCC

272; ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1951 SC 441:1951 SCC ਔਨਲਾਈਨ SC 49:[1951] SCR 729; ਐਲੀਸਟਰ ਐਂਥਨੀ ਪਰੇਰਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2012) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 648;[2012] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 145;ਨਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2015) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 496;[2014] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 218; ਸੋਭਿਤ ਚਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1998) 3 SCC 455:[1998] 2 SCR 117;ਸਤਿਆਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੀ, ਏ.ਸੀ.ਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (2011) 6 ਐਸਸੀਸੀ 1:[2011] 6 SCR 138 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਕੁਲਬੰਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2007) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 670:[2007] 7 SCR 1178; ਜੈਨੁਲ ਹੱਕ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1974) 3 SCC 543; ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1975) 3 SCC 731; ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. (1999) 2 SCC 428:[1999] 1 SCR 276; ਜ਼ਹੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2011) 15 SCC 218:[2011] 5 SCR 881; ਬਿਸ਼ਨੂਪਦਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (2012) 11 SCC 597:[2012] 6 SCR 230; ਹੇਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1953 SC 468; ਸੁਜੀਤ ਬਿਸਵਾਸ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ (2013) 12 SCC 406:[2013] 3 SCR 830; ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਦੀਚੰਦ ਸ਼ਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 SCC 116:[1985] 1 SCR 88; ਸਮਸੁਲ ਹੱਕ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ (2019) 18 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 161; ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਤਿੱਗਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2020) 10 SCC 108:[2020] 9 SCR 482; ਗੁਲਾਬ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2022) 12 SCC 677; ਸੰਦੀਪ ਵੀ. ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 2021 SCC ਔਨਲਾਈਨ SC 642 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਮਪਗਡ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵੇਰਵੇ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ :

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 688 2011 ਦੇ.

ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 28.07.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2004 ਦੇ CRLA ਨੰ.962 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ।

ਨਾਲ

2011 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 689 ਅਤੇ 785।

ਦਿੱਖ:

ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰਾਜਨ, ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਹਿਤੇਨ ਬਜਾਜ, ਰੋਹਿਤ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਰਮੇਸ਼ ਰਾਵਤ, ਲਕਸ਼ੈ ਲਾਰੋਈਆ, ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਮੋ: ਕਮਰ ਅਲੀ, ਸ. ਐਡਵਾਂਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਜਯੰਤ ਕੇ. ਸੂਦ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸ੍ਰੀਕਾਂਤ ਨੀਲੱਪਾ ਤਰਡਲ, ਮੁਕੁਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਪੀ.ਵੀ.ਯੋਗੇਸ਼ਵਰਨ, ਰਾਜਨ ਕਰ ਚੌਰਸੀਆ, ਡਾ.ਐਨ. ਵਿਸਾਕਮੂਰਤੀ, ਕਾਰਤਿਕ ਜਸਰਾ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਮਨੋਜ ਮਿਸਰਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਇਹ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ "ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ") ਦੀ ਤਾਰੀਖ 28.07.2009 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 962 ਦੇ 2004; 977 ਦੇ 2004; 981 ਦੇ 2004; 14 ਦੇ 2005; ਅਤੇ 61 ਦੇ 2005, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਨੀਲ (ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 68 ਦੇ 2011 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ), ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 785 ਦੇ 2011 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ), ਰਵਿੰਦਰ (ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 689 ਦੇ 2011 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ @ ਫੌਜੀ (ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀ), ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ

ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਜੇ ਦੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 14 ਦੇ 2005 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ (ਭਾਵ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ) ਦਾ ਹੁਕਮ, ਤਾਰੀਖ 08.11.2004, ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 42 ਦੇ 1999, ਜੋ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 561 ਦੇ 1998, ਪੀ.ਐਸ. ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਬਾਬੂ ਰਾਮ @ ਫੌਜੀ, ਸੁਨੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ, "ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.") ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/307/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਜੇ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ @ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਭਾਵ, ਸੁਨੀਲ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ 2000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਰ.ਆਈ., ਅਤੇ

ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਆਰ.ਆਈ. ਨਾਲ 1000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਰ.ਆਈ.

. ਪਰਿਚਯਾਤਮਕ ਤੱਥ

2. ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਥੇ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ @ ਫੌਜੀ (ਗੈਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸਸ਼ੁਦਾ ਇਕਲੀ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਬੇਤਰਤੀਬ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਾਰਨ, ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਭਾਵ, ਅਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਵਿਜੇ, ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮਰ ਗਿਆ; ਅਤੇ 26 ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ.

3. ਬਾਬੂ ਰਾਮ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਾਇਸੈਂਸਸ਼ੁਦਾ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ 16 ਵਰਤੇ ਅਤੇ 4 ਜਿਉਂਦੇ ਕਾਰਤੂਸਾਂ ਸਮੇਤ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਜੇ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਅਭਿਯੋਗ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ, 11.11.1998 ਨੂੰ, ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪੱਖ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਲਾਲਾ ਸਤਪਾਲ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਛੇੜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਲਗਭਗ 3:00 ਵਜੇ, ਸਤਪਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਨੀਲ (ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਅਨੀਲ ਕੁਮਾਰ (ਦੋ ਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ) ਜੋ ਕਿ ਮੰਗਤ ਰਾਮ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2) ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ, ਸਤਪਾਲ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ। ਬਾਬੂ ਰਾਮ (ਗੈਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਵਿੰਦਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਂਦਿਆਂ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੁਨੀਲ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਵਿੰਦਰ ਜਦੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ 'ਤੇ, ਸੁਨੀਲ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਨੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 26 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ।

5. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਜੜ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ (ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ) ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਰਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਅਰਥਾਤ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ) ਦੀਆਂ ਔਰਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੇੜਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ;

ਸੁਨੀਲ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ;

ਰਵਿੰਦਰ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ; ਅਤੇ

ਵਿਜੇ (ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ) ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦੂਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ।

6. ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ 56 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ 15 ਬਚਾਅ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਚੂੰਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚਿਆ। ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਬਚਾਅ ਦਾਅਵਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਭੀੜ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਭੀੜ ਨੂੰ ਵਿਖਰਨ ਲਈ, ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚਿਆ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਉਹ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਲਕਿ, ਇਸ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 400 'ਤੇ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਕੰਧ ਵੀ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਜਿੱਥੇ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ (ਅਰਥਾਤ ਘਰ ਨੰਬਰ.354) ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਰਿਦ੍ਰਸ਼ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਦਾਅਵਾ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰਤ ਕਾਰਣ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 45 ਤੋਂ 57 ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"45. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬਚਾਅ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਇੱਕ ਢੌਂਗ ਹੈ।

ਬਚਾਅ ਇੱਕ ਢੋਂਗ ਹੈ।

46. ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਈਟ ਯੋਜਨਾ, ਐਕਸ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-56/ਏ, ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-7 ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੈਮਾਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਈਟ ਯੋਜਨਾ ਐਕਸ.ਪੀ.ਵੀ-17/ਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਜੇ ਅਤੇ ਅਨੀਲ ਨੂੰ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਨੂੰ ਵੀ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-9, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-13, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-14, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-15 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-27 ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੰਗਤ ਰਾਮ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਨਾਲ ਵੀ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਇਕੱਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਛੇ ਗਵਾਹ ਸਾਰੇ ਬਲਾਕ-ਡੀ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਸਿੱਟਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਲਕੀ ਅਤੇ ਅਨਜ (1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 752- ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

"ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਉਲਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ: (1) ਉਹ ਇੱਕ “ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ” ਗਵਾਹ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ “ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ”, ਅਤੇ (2) ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ। ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਨ ਅਵੈਧ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ, ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇੱਕੋ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਗਵਾਹ ਸੀ; ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਝੋਂਪੜੀ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਇੱਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਸੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ; ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ’ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ

ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। 'ਸੰਬੰਧਿਤ' ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ' ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 'ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਜੋ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਸੰਭਵ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਨੂੰ 'ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1 ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਉਣਾ ਸੀ।"

47. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-17, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-23, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-29, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-30, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-33, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-34, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-35, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-36, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-37, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-38, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-39, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-40, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-41, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-42, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-43, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-44 - ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-46 ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਂ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 11.1.1998 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 3:30 ਵਜੇ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਕਤ 17 ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-23, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-29, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-33, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-37. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-38, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-39, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-40, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-41, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-42, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-43, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-44 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-46 ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਬਾਕੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-23, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-29, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-33, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-37, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-38, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-39, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-40, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-41, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-42, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-43, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-44 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-46 ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਸਨ। ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਘਰ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 400 ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਬਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਬੇਕਾਬੂ ਭੀੜ ਜੋ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਗਲੀ ਨੰਬਰ 400 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ। ਅੱਗੇ, ਝੂਠ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਫਾਈ ਲਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਕਾਨ ਨੰ. 366 ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਜੋ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਗਲੀ ਨੰ. 300 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਜਿਓਮੈਟਰੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਦਿਖਾਏਗਾ। ਛੱਤ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ, ਉਕਤ ਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਸਿੱਧੀ ਲਾਈਨ ਉਸ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਗਲੀ ਨੰ. 300 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਲੰਘਦਾ ਸੀ ਘਰ ਨੰ: ਡੀ-355, ਡੀ-356 ਅਤੇ ਡੀ-357 ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਅਤੇ ਕੰਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸਦੀ ਉੱਤਰੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਗਲੀ ਨੰ. 300 ਨੂੰ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।

48. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਜਾਂ ਪੈਟਰੋਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੰਗਾਈ ਭੀੜ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

49. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਐਕਸ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ-19/ਡੀ-3 ਰਾਤ 9:10 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ ਦੇ ਡੀ-ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਦੰਗਾ ਫਸਾਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਇੱਟਾਂ ਸੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

50. ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 26 ਹੋਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਭੀੜ ਨੇ ਪਲਟਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਐਕਸ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ-7/ਏ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ ਦੇ ਡੀ-ਬਲਾਕ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ 10' ਅਤੇ ਗਹਿਰਾਈ 23'-10" ਹੈ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ ਇੱਕ ਪੁਨਰਵਾਸ ਕਾਲੋਨੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਝੁੱਗੀ ਝੌਂਪੜੀ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਨਰਵਾਸਿਤ ਝੁੱਗੀ ਝੌਂਪੜੀ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ 10' x 23'-10" ਦੇ ਛੋਟੇ ਪਲਾਟ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਘਣਤਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਘਣੀ

ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਕਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਨੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਖਿਲਾਫ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ। ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ 16 ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 16 ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਭੀੜ 'ਤੇ 16 ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 2 ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 26 ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਭੀੜ ਨੂੰ ਪਲਟਵਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

51. ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਸਤਪਾਲ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਜੋ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਸਾਲਾ ਹੈ, ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਈਵ ਟੀਜ਼ਿੰਗ ਦੇ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਈਵ ਟੀਜ਼ਿੰਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਈਵ ਟੀਜ਼ਿੰਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੀੜਤ ਸੀਮਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੀ ਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਮਲਾਵਰ ਸ੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਵਰਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਝ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਨੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਜੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸੜਕ 'ਤੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੜਕ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

52. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਚਾਅ ਦੇ ਵਰਜਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਭੀੜ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਅੰਧਾਧੁੰਧ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸਦਾ ਘਰ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 400 ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਉਸ ਭੀੜ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਰ ਨੂੰ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 400 'ਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

53. ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਨੰਬਰ D-354 ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਕੂਦ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ Ex.PW-7/A 'ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ '4' ਥਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ 16 ਗੋਲੀਆਂ ਅੰਧਾਧੁੰਧ ਚਲਾਈਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸਿਮਪੈਥਾਈਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ ਲਾਲਾ ਸਤਪਾਲ ਦੀ।

54. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਸੀਮਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਜਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ: ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਘਰ ਉਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾਕੋਟ ਹੈ।

55. ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਧਾਧੁੰਧ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

57. ਅਭਿਯੋਗ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੜਕ 'ਤੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਮੂਲ ਬਾਰੇ ਫਰਕ ਨਾਲ, ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਝਗੜਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

ਬਣਾਇਆ ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਜੀਜਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਘਰ ਜਾਂ ਸੜਕ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ।

7. ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।"

8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਨੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੰਗਤ ਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2), ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ-8), ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ (PW-9), ਦਰਸ਼ਨਾ (PW-13), ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ (PW-14) ਅਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ (PW-15), ਜੋ ਕਿ ਫਾਈਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਛੱਤ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਸਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮੂਲੀ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਜੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਲਈ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਹਰ ਮਿੰਟ ਦਾ ਪਹਿਲੂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਗਵਾਹੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

9. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰਾਜਨ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜਯੰਤ ਕੇ. ਸੂਦ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ, ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਐਨਸੀਟੀ) ਲਈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ

10. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ, ਨਾਮਤੌਰ 'ਤੇ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੰਸ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਭੀੜ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ, ਨੂੰ ਆਮ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੌਂਪ ਕੇ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ, ਛੱਤ 'ਤੇ ਤੋਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਲਈ, ਸੜਕ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਵਾਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੌਣ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੌਣ ਨਹੀਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਛੱਤ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਹਮਲਾਵਰ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੀ, ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਯਾਨੀ ਅਨਿਲ ਅਤੇ ਵਿਜੇ 'ਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਾਫ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ/ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਬਦਤਰੀਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਤਿੰਨੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੁਗਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਹੈ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਖਾਮੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਮਰਹੂਮ/ਜਨਤਕ ਜਖਮੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ

ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ/ਉਕਸਾਉਣ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਬਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮਯੋਗ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਅਧੀਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ, "ਦ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ.") ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣ/ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਲਜ਼ਾਮਯੋਗ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ।

12. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਦੋ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਅਰਥਾਤ,

(ਏ) ਜਦੋਂ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

(i) ਬਾਲੂ ਉਰਫ ਬਾਲਾ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਯੂ.ਟੀ ਪਾਂਡੀਚਰੀ) 1 ;

(ii) ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਕੁਲਬੰਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ 2 ,

(iii) ਜੈਨੁਲ ਹੱਕ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ3 ;

(iv) ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ4 ;

(v) ਮੇਵਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 5 ;

(vi) ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ;

(vii) ਜ਼ਹੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼;

(viii) ਬਿਸ਼ਨੁਪਦਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜ.

(B) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਸਨ:

(i) ਹੇਟ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜ;

(ii) ਸੁਜੀਤ ਬਿਸਵਾਸ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਦੀ ਰਾਜ;

(iii) ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ;

(iv) ਸਮਸੁਲ ਹਕ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਦੀ ਰਾਜ;

(v) ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਟਿੱਗਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ.

ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲਾਂ

13. ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸੱਨ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਗੇ। ਜਲਦੀ ਹੀ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪੱਖ

ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 26 ਹੋਰ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰ, ਕਈ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

14. ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛਣ ਬਾਰੇ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ: (a) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤ ਸਨ; (b) ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ/ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; (c) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਕਸਾਉਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਰਹ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ (d) ਘਟਨਾ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਭਿਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆ ਰਹੀਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਕਾਰ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਲੀਲ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

15. ਆਪਣੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ,

(ਅ) ਸੈਕਸ਼ਨ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੋਵੇ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਸਨ:

i) ਗੁਲਾਬ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ;

ii) ਸੰਦੀਪ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ;

(ਬ) ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਸਨ:

i) ਨਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ;

ii) ਅਲਿਸਟਰ ਐਂਥਨੀ ਪਰੇਰਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾ□ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ;

iii) ਸਤਿਆਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਠੀ, ਏਸੀਪੀ & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ.

ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

16. ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੁਝ ਕੇਸ ਲਾਅ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਮਤ:

(a) ਘਟਨਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਪਤਲ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ। ਝਗੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਆਰੋਪ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਛੇੜਿਆ।

(b) ਦੋ ਮਰਹੂਮਾਂ ਅਤੇ ਛੱਤੀ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ (ਗੈਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਨੇ ਚਲਾਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

(c) ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਜਿਸ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਲਾਇਸੰਸੀ ਸੀ।

(d) ਜਦੋਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

(e) ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਜਾਇਆ ਹੈ।

(f) ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਘਰ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 400 'ਤੇ ਖੁੱਲਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਪਤਲ ਦਾ ਘਰ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਖੁੱਲਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਸਹੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਤੇ ਜੋ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ ਵਿੱਚ D-291 ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੋਂ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਸਪਤਲ ਦੇ ਘਰ (ਜੋ ਕਿ D-294 ਹੈ) ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਹੈ।

17. ਜਿਥੇ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਇੱਕ ਭੀੜ-ਭੜੱਕਾ ਵਾਲੀ ਕਾਲੋਨੀ ਹੈ। ਦੋ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 11 ਵਿੱਚ ਵੇਰਵਾਂ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਥਾਨ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤਸਵੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 11 ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ:

“11. ਦੋ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ ਦੇ D ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 400 ਅਤੇ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਪੱਛਮ-ਪੂਰਬੀ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 400 ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ। ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 400 ਦੀ ਚੌੜਾਈ 16'-6" ਹੈ। ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਦੀ ਚੌੜਾਈ 15'-10" ਹੈ। ਦੋ ਸੜਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 47'-8" ਹੈ। ਇਹ ਦੂਰੀ ਦੋ ਸੜਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ 23'1.10" ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਦੇ ਘਰ ਜੋ ਕਿ ਘਰ ਨੰਬਰ 361 ਤੋਂ 368 ਤੱਕ ਹਨ, ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ 23'1.10" ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਘਰ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 400 ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਘਰ ਨੰਬਰ 353 ਤੋਂ 359 ਤੱਕ ਦੀ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਰ ਘਰ 23'1.10" ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਘਰ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਵੱਲ ਖੁੱਲਦੇ ਹਨ। ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਘਰ ਨੰਬਰ 353 ਤੋਂ 359 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਘਰ ਨੰਬਰ 298 ਤੋਂ 293 ਹਨ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਨੰਬਰ 353 ਤੋਂ 359 ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਦੱਖਣੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਖੁੱਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਘਰ ਨੰਬਰ 298 ਤੋਂ 293 ਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ਉੱਤਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਖੁੱਲਦੇ ਹਨ। ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ 'ਤੇ, ਜਿਥੇ ਅਨਿਲ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਉਹ ਥਾਂ 1 ਅਤੇ 2 ਵਜੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਜ਼ਦ ਹਨ। ਉਹ 3'6" ਅਤੇ 3' ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹਨ, ਘਰ ਨੰਬਰ 295 ਅਤੇ ਘਰ ਨੰਬਰ 294 ਦੀ ਬਾਉਂਡਰੀ ਦੀਵਾਰ ਤੋਂ। ਜਿਥੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਉਹ ਥਾਂ ਨੰਬਰ 3 ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਘਰ ਨੰਬਰ 297 ਦੀ ਬਾਉਂਡਰੀ ਦੀਵਾਰ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 3" ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਤੋਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਉਹ ਥਾਂ ਨੰਬਰ 4 ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਨੰਬਰ 354 ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 366 ਹੈ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਦੇ ਮਕਾਨ ਨੰ. 355 ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਨੰ. 354 ਦੇ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਵੱਲ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ। ...”।

18. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਅਤੇ 400 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘਰ ਹਨ, ਜੋ ਪਿੱਠ ਤੋਂ ਪਿੱਠ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜਾ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 400 ਤੇ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦੂਜੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜਾ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਤੇ ਹੈ। ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜਾ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਤੇ ਹੈ। ਸਤਪਾਲ ਦਾ ਘਰ ਉਸ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਘਰ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 400 ਤੇ ਖੁੱਲਦਾ ਹੈ।

19. ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਝਗੜਾ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 400 ਤੇ ਗਿਆ, ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਲਿਆਈ ਅਤੇ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਕਤਾਰ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਜੋ ਕਿ, ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਸਾਈਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਜਖਮ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਹੋਏ ਭੀੜ ਨੂੰ ਖਦੇੜਣ ਲਈ ਆਤਮ-ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

20. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਅਨੀਲ ਅਤੇ ਵਿਜੇ, ਸਤਪਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਅਰਥਾਤ, ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਸੇ) ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਰੱਖੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਤਪਾਲ ਦੀ ਹਿਮਾਯਤ (ਅਰਥਾਤ, ਸਮਰਥਨ) ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ। ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਝਗੜਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਸਕਣ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ, ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਛੱਤ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਜਦੋਂ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗਵਾਹੀਆਂ

21. ਪੀਡਬਲਿਊ-2 (ਮੰਗਤ ਰਾਮ), ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨੀਲ ਦਾ ਭਰਾ, ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੁਨੀਲ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਵਿੰਦਰ ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਲਾਲਾ ਸਤਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਜਲਦੀ ਹੀ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੀਡਬਲਿਊ-2 ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਕੂਦ ਗਏ, ਜੋ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਪਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

22. ਪੀਡਬਲਿਊ-9, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ, ਘਟਨਾ ਦਾ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਖਾਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 11.11.1998 ਨੂੰ, ਲਗਭਗ 3 ਵਜੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਸਤਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਤਪਾਲ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਝਗੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਸੁਨੀਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਆਏ। ਉਹ ਚਿੱਲਾਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਗਲੀ (ਸੜਕ) ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਲਦੀ ਹੀ, ਉਹ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਪਹਿਲੀ ਗੋਲੀ ਅਨੀਲ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਦੂਜੀ ਗੋਲੀ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਅਤੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛਰਾ ਲੱਗੇ।

ਜਦੋਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਅੰਧਾਧੁੰਧ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਨੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਉਕਸਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿਮਾਇਤੀ (ਸਮਰਥਕ) ਨੂੰ ਨਾ ਬਖਸ਼ੇ।

23. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8 ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਜੇ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਫੌਜੀ (@ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ; ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਚਿੱਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਣਗੇ; ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਨੇ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਗੇ; ਰਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਨੇ

ਵੀ ਚਿੱਲਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਵੇ; ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਗੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਤਪਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਦਦਗਾਰ (ਅਰਥਾਤ, ਸਮਰਥਕ) ਨਾ ਬਚੇ; ਫਿਰ ਫੌਜੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਇੱਕ ਗੋਲੀ ਅਨਿਲ (@ ਕਾਲਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ, ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗੀ; ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਨੀਲ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8 ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿਜੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ; ਨਤੀਜਤਨ, ਫੌਜੀ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8 ਦੇ ਪੁੱਤਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਗੋਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ; ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਫੌਜੀ ਨੇ ਅੰਧਾਧੁੰਧ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ।

24. ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨੇਤਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ,—ਉਸ ਨੇ ਝਗੜਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ; ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗਏ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਝਗੜੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ; ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਗਏ ਜਦਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਿਆ; ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੁੱਤੇ ਪਾਏ, ਫਿਰ, 4/5 ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ; ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਦੌੜਦਾ ਵੇਖਿਆ; ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਲਗਭਗ 20/25 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ; ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੈਲੇਟ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ; ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ; ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਜੇ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਸਨ; ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਤਪਾਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ; ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਜੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੀ।

25. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੰਗਤ ਰਾਮ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2) (ਅਰਥਾਤ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ) ਵੀ, ਅਨਿਲ ਅਤੇ ਅਨਿਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਨਿਲ ਦੇ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨੇਤਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ,—ਝਗੜਾ ਉਸ ਦੇ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਲੇਟੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 10-12 ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸੁਸ਼ੀਲ (ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭਰਾ) ਅਤੇ ਅਨਿਲ (ਮ੍ਰਿਤ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਲਈ ਉਕਸਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਦੋ ਮਰਹੂਮ (ਭਾਵ, ਅਨੀਲ ਅਤੇ ਵਿਜੇ) ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਮਰਹੂਮਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਸਾਰਿਆ/ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਜੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਨੀਲ ਪ੍ਰਤੀਦ੍ਵੰਦੀ ਧਿਰ ਯਾਨੀ ਸਤਪਾਲ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ, ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਸੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਜੇ ਅਤੇ ਅਨੀਲ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ, ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਇਰਾਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਅਨੀਲ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

27. ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਜਾਂਚਣਾ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਡੁਰੰਗ, ਟੁਕੀਆ ਅਤੇ ਭਿੱਲਾ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਰਾਜਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"33. ਹੁਣ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮ ਲਈ ਪਰੋਕਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੰਮ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਅਗਾਊ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਮਹਬੂਬ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਮਨਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਮਾਰਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ, ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਾਤਕ ਵਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੋਟ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਪਰੋਕਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ ਜੇ ਅਭਿਯੋਗ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵਾਰ ਘਾਤਕ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰਨ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: ਬਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ- ਐਮਪਰਰ ਅਤੇ ਮਹਬੂਬ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ ਵਿਭਾਜਨ ਅਕਸਰ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: ਫਿਰ ਵੀ, ਫਰਕ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਠੋਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

34. ਯੋਜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਸਥਾਰਤ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਹੀ ਲੰਬੇ _____ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਚਾਨਕ ਉੱਠ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਬਿਨਾਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜਲਦੀ ਬਣੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਰੁੱਖੀ ਸੋਚੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਪੂਰਵ-ਵਿਚਾਰਿਤ ਯੋਜਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੰਗੀਤ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਮਨਸ਼ਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣ ਲਈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਅਤੇ, ਜੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਜੋ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

28. ਵਿੱਚ ਬਾਲਾ ਉਰਫ ਬਾਬਾ ਸੁਬਰਮਣੀਅਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"11. ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ (i) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ (ii) ਉਸ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੋਣਾ। ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਬਾਰੇ ਮਨ ਤਬ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਪੂਰਵ-ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਉਹ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਪਰੋਕਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 15 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"15. ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੂਰਵ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ

ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

29. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ, ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਜੇ ਇਹ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਪੂਰਵ-ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੂਰਵ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੂਰਵ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਨਿਸਕਰਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

30. ਮੇਵਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮਾਰਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:

"12. ਜੋ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਪਤੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਰਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੌਲਿਕ ਗਲਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੀ ਇਸ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਨੂੰ ਦੇਪਤੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਦੇਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੇਵਾ ਲਾਲ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਝਗੜਾ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਇੱਥੇ) ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਦੇਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ।

13. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਇਰਾਦੇ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਰਤਾ ਸੀ।"

31. ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਨਿਲ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਸਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਹਨਾਂ (ਅਰਥਾਤ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ) ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਜਾਂ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਚਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਝਗੜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੋਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-2 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ, ਮਰ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੇ ਸਪਤਲ (ਅਰਥਾਤ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁੱਪ) ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਨਿਲ ਜਾਂ ਵਿਜੇ ਯਾਨੀ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਤੇ। ਸਬੂਤ, ਜੋ ਕਿ ਇਕਸਾਰ ਹੈ, ਹੈ ਬਾਬੂ

ਰਾਮ ਨੂੰ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ। ਪਰ ਕੋਈ ਹੈ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਤਪਾਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਆਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਪੂਰਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ ਸੀ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਸੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਸਬਕ. ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਸੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰੇਡ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਉਸਦਾ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ, ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬੂ ਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ ਦੋਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਵਿੱਚ ਜਿਸਦੀ ਅਣਹੋਂਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ.

32. ਹੁਣ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵਿੱਚ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਅਗਾਊ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ(ਆਂ) ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਜਾਂਦੇ।

33. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਅੰਧਾਧੁੰਧ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ, ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 20 ਤੋਂ 25 ਮਿੰਟ ਤਕ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਛੱਬੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਟਰੀਟ ਨੰਬਰ 300 'ਤੇ ਪੈਲੇਟ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ ਜਖਮੀ ਹੋਏ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, 16 ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਪਾਲ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅੰਧਾਧੁੰਧ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ, ਕਹੋ 20-25 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੌਜੂਦ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ,

ਇਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਇੰਨੇ ਤੁਰੰਤ ਖਤਰਨਾਕ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਚੋਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਗੇ ਜੋ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 (ਚੌਥੀ) ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਦਾਹਰਣ (ਡੀ) ਨੂੰ ਵੇਖੋ)। ਇਸ ਲਈ, ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਸਪਤਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੇ/ਸਮਰਥਕਾਂ 'ਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਜੇ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੀ, ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੀ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਜ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋ ਮਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰੋਕਸੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਜਖਮੀ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਅਸਰ, 1973 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ।

34. ਹੁਣ ਜੋ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛਣ ਕਾਰਨ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

35. ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 17.01.2001 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮਿੰਗ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“ਮੈਂ, ਆਰ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਬੂ ਰਾਮ @ ਫੌਜੀ ਪੁੱਤਰ ਰਘੁਵੇਂਦਰ ਦਯਾਲ; ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੁੱਤਰ ਜਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸੁਨੀਲ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ; ਵਿਜੈ ਪੁੱਤਰ ਲਾਲਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ:

ਕਿ 11.11.1998 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਗਲੀ D-300 ਨੇੜੇ ਹਾਊਸ ਨੰਬਰ 286, ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਐਸ. ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਨੀਲ ਕੁਮਾਰ @ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਵਿਜੈ ਦਾ ਜਾਨਬੁੱਝ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ।

ਦੂਜੇ, ਉਸ ਮਿਤੀ, ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਥਾਂ ਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਮ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਤਹਿਤ 26 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ, ਸਮੇਤ. ਸਤੇਸ਼ਵਰੀ, ਮੰਗਤ ਰਾਮ, ਅੰਜੂ, ਪ੍ਰਦੀਪ, ਸੰਨੀ, ਰਾਮਦੇਵ, ਮਾਰੀਅਮ, ਨਾਈਮ, ਜ਼ਫਰ, ਮਹਤੁਫ ਅਲੀ, ਸਲੀਮ, ਜ਼ੁਬੇਦਾ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਤਰੁਣ, ਬੁੰਦੂ, ਦਰਸ਼ਨਾ, ਮੋਹਦ. ਸ਼ਾਹਿਦ, ਵਾਸੁਦੇਵ, ਪ੍ਰਿਯਾ ਸੰਜੇ, ਚੰਦਰ ਕਲਾ, ਮੋਹਿਨੀ ਦੇਵੀ, ਅਨਵਾਰੀ, ਗੁਲਸ਼ੇਰ, ਹਾਮਿਦ ਮੋਹਦ. ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਹਮਦ ਨੂੰ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੇ ਉਕਤ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਜਾਓ।

ਦਸਤਖਤ
ਏ.ਐਸ.ਆਈ., ਦਿੱਲੀ
ਮਿਤੀ 17.01.2001

36. ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵਜੋਂ, ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਭਿਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ:

"(i) ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ 11.11.98 ਨੂੰ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਰੁਕਾ ਐਕਸ. ਪੀਡਬਲਿਊ2/ਏ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਔਪਚਾਰਿਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ ਐਕਸ.ਪੀਡਬਲਿਊ19/ਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?"

(ii) ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ 11.11.1998 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 3 ਵਜੇ ਗਲੀ ਨੰਬਰ ਡੀ-30 ਵਾਲੀ, ਨੇੜੇ ਹਾਊਸ ਨੰਬਰ 286, ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੁਰੀ ਵਿੱਚ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਆਮ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ @ ਕਾਲਾ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

(iii) ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਿਤੀ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਰਾਦੇ ਕਾਰਨ 26 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀਮਤੀ

ਸਤੇਸ਼ਵਰੀ, ਮੰਗਤ ਰਾਮ, ਅੰਜੂ, ਪ੍ਰਦੀਪ, ਸੰਨੀ, ਰਾਮਦੇਵ, ਮਰੀਅਮ, ਨਈਮ, ਜ਼ਫਰ, ਮੁਤਲੁਫ ਅਲੀ, ਸਲਮਾ, ਜ਼ੁਬੇਦਾ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਤਰੁਣ, ਬੰਧੂ, ਦਰਸ਼ਨਾ, ਮੁਹੰਮਦ। ਸ਼ਾਹਿਦ, ਵਾਸੁਦੇਵ, ਪ੍ਰਿਆ ਸੰਜੇ, ਚੰਦਰ ਕਲਾ, ਮੋਹਿਨੀ ਦੇਵੀ, ਅਨਵਰ, ਗੁਲਸ਼ਨ, ਹਾਮਿਦ ਮੁਹੰਮਦ। ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਹਿਮਦ ਅਜਿਹੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੁਆਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਸਨ, ਤੁਸੀਂ ਕਰੋਗੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ?

(iv) ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਿਤੀ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ, ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਧਾਰਾ 302/307/34 I.P.C ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ?"

ਉਪਰੋਕਤ ਕੱਢੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਬੂਤ ਦੇ ਹੋਰ ਟੁਕੜੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੱਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋਰੰਡਮ, ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ/ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਦਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

37. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, - ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੁਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਨ; ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੰਗਾਮਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਨ ਲਈ ਗਏ ਸਨ; ਉੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਬਿਨਾਹ 'ਤੇ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ।

38. ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

39. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਵਿਵੀਅਨ ਬੋਸ, ਜੇ. ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"38. ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਉਚਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਣਪੜ੍ਹ ਜਾਂ ਨਿਰਕਸ਼ਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਝ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਭਾਵੇਂ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਣਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਤਲ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇੱਕ ਜਟਿਲ ਸਵਾਲ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਚਿਤਤਾ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਣਪੜ੍ਹ ਮਨ, ਜਾਂ ਜੋ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਚੁੱਕ ਜਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਠੀਕ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਣਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਗਲਤੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

"40. ਐਲਿਸਟਰ ਐਂਥਨੀ ਪਰੇਰਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ", ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸਬੰਧੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ:

""61. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਕੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਅਲੱਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਦੱਸਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ; ਪਹਿਲਾਂ, ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਅਜਿਹੀ ਚੂਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਈ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਇਨਕ੍ਰਿਮੀਨੇਟਿੰਗ ਸਬੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਸੂਚਿਤ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

41. ਨਰ ਸਿੰਘ4 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"30. ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕੋਰਸ ਇੱਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

30.1 ਜਦੋਂ ਵੀ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹ ਜਵਾਬ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਮਾਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

30.2 ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਣੇਗੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ।

30.3 ਜੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਮੁੜ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਂਚਣ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਗਵਾਹ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

30.4 ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

42. ਸ਼ੋਭਿਤ ਚਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 23 , ਇਸ ਅਦਾਲਤ, ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਰੀਖਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"24. ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪੱਖਪਾਤ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਅਸੀਂ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

43. ਸ਼ੋਭਿਤ ਚਮਾਰ22 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ , ਜੋ ਕਿ ਸਤਿਆਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੀ, ਏ.ਸੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ 18 ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ , ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

" 77. ... ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਭ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ

78. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਧੂਰੇ 313 ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਪੰਦਰਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਤੀਜੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।4

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

44. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਉਭਰ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

45. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੇ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਅਵਗਤ ਸੀਨ ਕਿਉਂਕਿ, ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ (i) ਰਾਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ, ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ (iv) ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਨੇ ਚਲਾਈਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਸਵਾਲ (ii) ਅਤੇ (iii) ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ

ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਐਗਜ਼ਾਮਿਨੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਾ ਤਾਂ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਕੇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਦਾ ਸੀ ਭਾਵ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਿਸਕਰਸ਼

46. ਸਾਡੀ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਅਸੀਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਨਤੀਜਤਨ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮਾਨਤ ਬੰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਸਜ਼ਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਜੇ ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307/34 ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਰਿਕਾਰਡ/ਹਿਰਾਸਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

47. ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ, ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate